

Licht ontvlambaar

- Els Wuyts , Mei 2021

Over het beeldende werk van Debby Huysmans, Maaike Leyn en Annouk Thys.

Zombie Fires is een vierdaagse happening met beeld, klank en ideeën. Het is tegelijk het woord voor een fenomeen van ondergrondse vuren die soms jarenlang blijven smeulen onder dikke ijslagen van arctische gebieden. Ze voeden zich met methaangas, turf, organismen die al duizend jaar vastgevroren zitten in het ijs en zodra de temperatuur stijgt en de grond droogt, laaien ze op, eerst als mysterieuze nevels boven het smeltende ijs, maar vaak ontwikkelen ze zich tot echte branden.

Ook in ons lijf smeulen krachten verscholen onder het zichtbare oppervlak, als onderhuidse vuren die branden en vol verlangen naar zuurstof zoeken. Al jagend in donkere, wilde oerwouden krabben we de ijslaag weg, ontsteken we het vuur en strelen we de tedere veenlaag. Na een lange Covid-slaap ontvlammen de Zombie Fires om te dansen, te kijken, te luisteren, weer samen te zijn. Ook in het beeldend werk bewegen een aantal kunstenaars zich tussen het ondergrondse en bovenaardse: Debby Huysmans, Maaike Leyn en Annouk Thys.

Of het nu dichtbij huis in een park in Antwerpen of een binnenplaats vlakbij het atelier, of verder weg in verre noordelijke gebieden of tijdens onderhuidse dromen en verlangens, het beeldend vuur ontvlamt. Debby Huysmans, Maaike Leyn en Annouk Thys leggen subtiel onderliggende lagen bloot en veroorzaken een vuur vol inspiratie en reflectie. Ze laten de grond onder de voeten borrelen, laten angst en onzekerheid toe en brengen tegelijk hoopvolle en ambivalente beelden. Alles komt tot leven.

Debby Huysmans In het idyllische Boekenbergpark in Deurne bevindt zich een vijver met rietkragen, een oude ruïne toren en een artificieel gebouwd grottencomplex. Die grot werd aangelegd aan het begin van de negentiende eeuw in opdracht van een zakenman die toen het park en de kasteeltuin beheerde. Hij liet het ontwerpen als deel van een reusachtig decor met een bosje en een ijskelder als plezierige plek voor ontspanning. En anderhalve eeuw later biedt dit ondergrondse complex onderdak aan een speleologische stichting die er een natuurhistorisch museum installeerde. De klimatologische omstandigheden zijn ondertussen niet ideaal voor de verzameling, maar de toegewijde liefde waarmee de leden van de vereniging het museum beheerden, is nog steeds voelbaar.

Tijdens wandelingen in dit park botst Debby Huysmans op die bijzondere, verborgen plek en na wat opzoekingswerk krijgt ze toegang tot deze onderwereld waar de tijd lijkt stil te staan. Ze krijgt het volle vertrouwen van de vereniging en treedt op den duur zelf in de rol van speleoloog of archeoloog om het grottencomplex aan een fotografisch onderzoek te onderwerpen. Met de camera in de hand, beweegt ze geruisloos tussen kostbare vondsten en vreemdsoortige replica’s, tussen resten van skeletten van zeedieren, stukken wrakhout of een eeuwenoud versteend uitwerpsel. Vleugels van nachtvlinders, sporen van vleermuizen of schimmelachtige natuurverschijnselen, verzamelt ze in beelden waarin het verborgene zichtbaar wordt. En terwijl de vitrinekasten in deze vochtige grot aangedampt worden, lijkt ze via haar foto’s de kleine gesteenten, de grootse pronkstukken en de inzet van de ouder wordende amateur-wetenschappers te kunnen capteren. Ze documenteert dan ook niet alleen de nakende aftakeling die zich steevast ingezet heeft, maar houdt even goed vast aan wat er is: de ruimte én de tijd.

Debby Huysmans verbindt een onderwereld met een bovenwereld, en toont specifieke accenten, resten of fragmenten van een groter geheel, dat kan verdwijnen of vernieuwen. Ze werpt licht op materiële objecten, zoals een stukje marmer of een lamp, maar ook op de betekenis van de plek zelf. Met haar boek ‘Flotsam’ balanceert ze letterlijk tussen een reeks schijnbare tegenstellingen, zoals echt en niet-echt, waardevol en waardeloos, positief en negatief, zichtbaar en onzichtbaar, licht en donker.

Die nautische term verwijst naar overblijfselen, naar resten van een groter verhaal, en in de boekinstallatie toont ze hoe die evengoed een fysieke ruimte kan bezetten. Je voelt de verrukking van de ontdekking en de zorgzaamheid voor de plek: een museum in een grot in een park.

Maaike Leyn In het Russische Hoge Noorden lijkt het wel een paradijs, waarbij de natuurlijke omgeving tegelijk pittoresk en vervreemdend aanvoelt, met toendra’s en moerasland, onbewoonde eilanden en ontoegankelijke wouden. Er heerst evenwel een poolklimaat met strenge winters en koele zomers en in Siberië zorgt de extreme koude voor een ondergrond die permanent bevroren is. Dat verschijnsel heet permafrost en in combinatie met aardlagen die soms wél kunnen ontdooien, lijkt de oppervlakte te verschuiven of te krimpen. Het open landschap is immens en ongerept, bezaaid met mossen en meren, ijswiggen en rotsblokken. Waar in de taiga-gebieden nog dennen en sparren aanwezig zijn, is op vele plaatsen geen boom of struik te bespeuren.

En net dat ogenschijnlijke kale landschap, heeft Maaike Leyn aangegrepen om tekeningen te maken. Het zijn levende tekeningen geworden, die soms donker lijken met sporen van houtskool- en pastelpigmenten, en soms zacht vloeiend als een innerlijke rivier. Het zijn geen letterlijk nagebootste landschapstekeningen geworden, maar aanleidingen om die geologische verschijningen te interpreteren op doek. Of het nu een stuk grond, een groenblauwe vloed of een reeks gestapelde stenen is, alles lijkt onderhevig aan transformatie. Aardse lagen verschuiven, putten ontstaan op het moment dat er gassen vrij komen, onzichtbare dreigingen zijn nog eventjes bedekt met zachte mossen. Maaike Leyn laat haar ogen over het eenvoudige arctische landschap gaan, nergens door bomen versluierd en toch zo geheimzinnig. Het is op het eerste zicht een dorre vlakte die tegelijk door de talloze kleurschakeringen van mossen, grote keien en lege plekken, betoverend tot in de oneindigheid reikt.

De tekeningen lijken onderhevig aan krachten die kunnen groeien of verdwijnen. De opeengestapelde keien kunnen een ode aan het goddelijke zijn, maar evengoed een eerbetoon aan de zwaartekracht. Het lijkt wel of iemand de stenen bij elkaar heeft gebracht en teder het idee van wankelen uitdaagt. Het aardse materiaal is een aanleiding om controle los te laten, plotse invalen toe te laten, de essentie van het zijn of het niet zijn te capteren. Het zijn abstracte schilderijen geworden, waar het klassieke perspectief in verdwijnt. Er zijn geen ankerpunten, enkel kleur en vorm op stukken linnen, doeken die als restma-

teriaal een nieuw leven hebben gekregen. Stukken grond worden benaderd zoals in de archeologie, het ondergrondse wordt blootgelegd, precies uit een andere planeet of bij helder nachtlucht. Bij Maaike Leyn gaat het over een wereld die voortdurend verandert en die we niet helemaal kunnen vastleggen, alleen in onze herinneringen, maar ook de herinneringen verdampen.

Annouk Thys In het atelier of thuis in de tuin, tijdens de voorbije lockdown of in de vrijheid die voor ons ligt, in de keramische installaties van Annouk Thys komt de ganse wereld samen. Meer nog: het steengoed of het porselein, het pure glazuur of de resultaten van de chemische reacties in een keramiekoven, doen een kosmische aanwezigheid vermoeden. Een onherbergzaam maanlandschap, een brandende bron op een poreuze bodem of de kreukende lijnen van een schors, zijn mogelijke verbeeldingen van haar eerder abstracte beeldtaal. In het jarenlange onderzoeksterrein brengt ze toevalligheid en tijdsverloop, gelaagdheid en verscheidenheid bijeen. Ze bewaart als het ware innerlijke landschappen, vol vuur en verwachting.

Annouk Thys, 'Zombie Fires', 2021

Annouk Thys verzamelt grondstoffen, van gevonden tegels uit containers tot de zorgvuldig uitgekozen kleisoorten en bepaalt secuur de recepten van de bijeengebrachte materialen en de vormen in rasters of structuren. In zekere zin bepaalt ze de begincondities van waaruit elk werk vertrekt en blijkt heel gauw dat de specifieke bewegingen van de materie niet honderd procent voorspeld kunnen worden. Zodra elk werk begint te drogen, buiten door weer en wind of in de vlammen van een oven, gebeurt er wat er gebeurt. De materie doet zijn ding, en een glad oppervlak of een landschap in craquelé is slechts een vermoeden, geen zekerheid. Omstandigheden, onzuiverheden, droogtegraad of vochtigheid, kleurpigmenten of chemische verrassingen, zorgen voor een eigen gereide transformatie. Alles beweegt zoals het materiaal zelf aangeeft of wilt: de nog onzichtbare smeulende organismen komen tot leven. Het veranderingsproces stopt pas in de toestand zoals de kunstenaar die op een bepaald moment vindt. Op het moment dat ze zelf beslist om een beeld tot leven te roepen.

In de ontwikkeling van de fijne keramiekwerkjes aan de wand of de grootse installaties op de vloer, is de evenwichtsoefening tussen controle en experiment even intens aanwezig. Annouk Thys toont de dingen zoals die waren, zijn of worden. Ze percipieert als het ware de metamorfose tussen onverwoestbaarheid en kwetsbaarheid, hard en fragiel, du-

urzaam en eindig. Haar keramische werken zijn bijna schilderijen geworden, waarbij het paneel of de tegel slechts aanleidingen zijn om de derde dimensie in de tentoonstellingsruimte op te zoeken. Verschillende lagen worden blootgelegd, lijken te breken of te kraken, vormen een huid, een schimmel of een palet van kleur. Tinten van blauw, groen, rood of geel... zelfs het wit is niet louter en alleen maar wit. Bij Annouk Thys verschijnt een wereld die voortdurend verandert, waarbij we soms iets verliezen en soms vanalles kunnen bewaren.